

Wat vinden vrouwen zelf van seksualiteit?

Sinds verleden jaar loopt er een VPSG-project met de titel *Dwarsslippen. Speurtocht naar heilzame seksualiteit*. Heeft de VPSG (Vrouwen, pastoraat, seksualiteit, geweld) daarmee een overstap gemaakt, weg van seksueel geweld? Zeker niet. De VPSG blijft doen wat ze al twintig jaar doet, pastorale counseling bij ervaringen met seksueel geweld en voorlichting en training van al of niet betaalde kerkelijke medewerkers. Al werkende is de afgelopen jaren echter voortdurend gebleken, dat seksueel misbruik lastig binnen kerken aan de orde is te stellen, ook omdat er geen ervaring is om over seksualiteit als zodanig te spreken. Ook niet over de positieve kanten ervan. Er lijkt wel een taboe te liggen op dit totale gebied. Er is gêne, er is geen taal voor, het komt te dichtbij, men voelt zich er verlegen mee en onthand. Terwijl we toch allen seksuele mensen zijn, vrouwen en mannen die daar op een eigen manier iets aan beleven en er vorm aan geven. En vaak ook nog het een en ander aan jongeren willen doorgeven. Aangezien een centraal thema van het christendom incarnatie is, het komen van God in een menselijk lichaam zou je denken dat daarover steeds opnieuw wordt nagedacht. Voortdurend klinken er lichamelijke termen als het om gemeentevorming gaat, bij de eucharistie/avondmaal; dopen is een heel lichamenlijk gebeuren, eigenlijk de hele liturgie. Wat is het dan vreemd dat er zo weinig wordt gesproken over de lichamelijke kanten van het bestaan. Ook in het huidige debat over de geseksualiseerde samenleving spelen de kerken geen enkele rol.

Een kleine zedenschets...

Via allerlei media is er een bombardement van beelden waardoor meisjes en jongens zich onder druk gezet kunnen voelen. Zowel voor meisjes als voor jongens lijken de rollen al bij voorbaat vast te liggen. Je zult en je moet sexy zijn.

Laten we kijken naar een doorsnee nummer van een door jonge vrouwen veel gelezen glossy. De voorkant belooft: Sex Power & micro minis. The secret lives of wenstminster babes. 97 party fashion pieces. Sexy dresses, spiky heels & naughty knickers. (Het is een decembernummer!) Horoscope. Your 12-month love, sex and destiny guide. Het tijdschrift heeft 370 bladzijden, waarvan 186 pagina's advertenties. Van die advertenties voor parfums, ondergoed, auto's, franse kaas, reizen, schoenen, zijn er vele met een duidelijke seksuele lading. In ruim de helft van de gevallen wordt een man en een vrouw voorgesteld in een erotische pose van overgave van de vrouw. Soms steekt zij haar hand in de modieuze onderbroek van de man, maar dan is zij zelf toch in elk geval naakt. En dat voor een advertentie voor mannenondergoed. In een vrouwenblad. Opvallend is dat meestal de vrouw haar mond half open heeft. Ook horloges blijken het best te adverteren met vrouwen in hoogstens een bikini of in een paginagrote advertentie waarin zeer lange vrouwenbenen vanuit kikkerperspectief zijn gefotografeerd. Ook het redactionele gedeelte, dat soms nauwelijks van de advertenties te onderscheiden valt, bevat weinig tekst en veel foto's met zeer veel nadruk op een sexy uiterlijk.

Wat gebeurt hier? Is het dan niet fijn om naar een mooi vrouwenlijf te kijken? Natuurlijk! Maar hier zien we vrijwel louter beelden van vrouwen als seksuele partner van mannen. Weliswaar niet altijd in een afhankelijke of onderdanige pose, maar er worden nauwelijks andere bekwaamheden dan seksuele belicht.

In elk geval is het merkwaardig dat het hier niet om een mannenblad gaat, terwijl de foto's wel vanuit mannenblik zijn genomen. De jonge vrouwen die het blad inzien krijgen zo ongemerkt een bepaald beeld van vrouwzijn voorgeschoteld. Velen zullen daar ook zelf aan willen voldoen.

Is dit nu het resultaat van de seksuele revolutie waarvoor juist ook vrouwen zich zo hebben ingespannen?

In de jaren zeventig is er hard gestreden voor seksuele bevrijding. Met name ook door vrouwen. Er is veel bereikt. Ook voor vrouwen zelf. Een belangrijk element was de komst van de pil, waardoor vrouwen zich konden bevrijden van angst voor zwangerschap en onbekommerd seks konden hebben. Zij hebben ook zichzelf en hun seksuele mogelijkheden verkend. In vrouwengroepen gingen ze hun eigen lichaam onderzoeken, beoordelen en koesteren. De vagina werd bekeken, de eigen schaamlippen. Ze ontwikkelden eigen criteria over mooi en lelijk. Het vaginale orgasme werd gerelativeerd. De clitoris kreeg erkenning als orgasmeplek. De pas overleden Germaine Groenier heeft daaraan met haar radioprogramma een grote bijdrage geleverd. Kenmerkende boeken waren *Voor onszelf. Vanuit vrouwen bekeken: lijf en seksualiteit* van Anja Meulenbelt en Ariane Amsberg en *Wat vinden vrouwen zelf van seks*, een boek met openhartige interviews met vrouwen, ook van Ariane Amsberg. Het grootste winstpunt was dat eindelijk duidelijk werd, ook aan vrouwen zelf, dat vrouwen een eigen seksualiteit, een eigen soort orgasme, een eigen seksualiteitsbeleving hebben, heel anders dan mannen of dan wat mannen dachten. Dat had in elk geval consequenties voor hetero relaties. Maar ook lesbische relaties kregen hierdoor erkenning.

Hypes.

Inmiddels kun je je afvragen wat dit alles eigenlijk heeft opgeleverd. De pil betekende niet alleen vrijheid, maar ook druk op vrouwen om altijd beschikbaar te zijn. Er werden weer nieuwe, meer impliciete groepsnormen opgelegd. Vrije seks, partnerruil en sekspartijtjes 'moesten kunnen', maar werden, zoals later bleek, vooral door de vrouwelijke helft van paren zeker niet altijd als bevrijding beleefd. Ook pedofilie werd een tijdlang salonfähig, tot schade van veel jongens zoals nu meer en meer naar voren komt. Sommige vaders meenden dat het nu 'modern' was om hun dochters zelf de eerste seksuele ervaringen te geven. Een negatief effect was ook de komst van HIV/Aids, die in de beginfase ook onder heterovrouwen behoorlijk wat slachtoffers heeft gemaakt, omdat ze meenden met de pil beschermd te zijn, maar niet op soa (seksueel overdraagbare aandoeningen) bedacht waren.

Er lijkt sprake van een golfbeweging: steeds zijn er weer hypes waarin mensen meegaan. Het blijft zaak om daar kritisch in te staan: welke (nieuwe) normen worden eventueel onder het mom van bevrijding ongemerkt opgelegd? Welke beelden van vrouwen en mannen worden neergezet? Die werken zeker als rolmodel. Een verworvenheid van de tweede feministische golf is in elk geval het vermogen om die beelden kritisch onder de loep te nemen. Met de kennis van vrouwen van hun eigen lichaam is het zeker niet vooruitgegaan. In het afgelopen jaar rapporteerden slechts 10% van de Nederlandse vrouwen dat ze veel of voldoende kennis over hun vagina hebben, tegen 26% internationaal.

Tegenbeweging

Interessant is dat op dit moment ook een aantal jonge vrouwen de wildgroei, de grenzenloosheid en de kritiekloze aanpassing van vrouwen aan bepaalde normen aan de kaak stellen. Sunny Bergman heeft behoorlijk aan de weg getimmerd met haar TV-documentaire *Beperkt houdbaar* en het vervolg daarop. Ariel Levy heeft ook in Nederland veel publiciteit gekregen met haar boek *Female Chauvinist Pigs. De opkomst van de bimbocultuur*. Zij laat daarin zien hoe in de VS een aantal belangrijke vrouwen een mannenblik en mannen-normen hebben overgenomen en ook verdedigen. Motto van haar boek is een uitspraak van Edith Warton (1915): gisteren werd een vrouw bekritiseerd omdat ze bepaalde dingen deed, vandaag wordt ze uitgelachen als ze die dingen niet doet. Levy voert in haar boek een stoet van voorbeelden aan hoe de labels 'sterke vrouwen' of 'emancipatie' steeds vaker worden

geplakt op schaars geklede seksueel uitdagende vrouwen, die er uitzien als softpornosterren. TV-ploegen gaan op de stranden op jacht naar jonge vrouwen die bereid zijn, onder aanmoediging van omstanders, hun bikini uit te trekken voor TV. Vriendinnen van Levy blijken opeens naar naaktdansers te gaan, onder het mom dat dat bevrijdend en rebels, leuk en sexy is. Ze laat zien dat ook zichzelf zonder dat ze het zich bewust is opschuift in haar taalgebruik. Wanneer zij uitgevers en journalisten (m/v) daarnaar vraagt krijgt ze te horen dat de nieuwe bimbocultuur niet het einde van het feminisme markeert; deze trend bewijst juist dat het feministische project voltooid was. Ook in Nederland herkennen we dit in de verkiezing van Stoute Vrouw en het boek daarbij.

Wat moeten we hier nu mee? Gaan we weer terugvallen op preutsheid en ge- en verboden? Interessant genoeg grijpt Levy telkens terug op feministische kritiek 'van onze moeders'. Daarin hebben vrouwen toch geleerd om hun blik zelf te sturen, vanuit wat zijzelf willen. Geen door anderen opgelegde beelden meer te aanvaarden.

Is de combinatie van liefde en seks een modern taboe? In een artikel schreef een jonge vrouw dat zij puur voor de seks gaat, asjeblijft niet die rompslomp van een relatie....Ben je een sukkel als je geen seks hebt (gehad), of als je ervoor kiest om geen seks voor je blijvende relatie te hebben? Die gedachte lijkt tegenwoordig heel dwingend. Myrthe Hilkens schreef in Trouw: vroeger was de christelijke moraal misschien dwingend, nu is de libertaire moraal dat evengoed.

Maar lang niet alle jonge mannen en vrouwen leven alleen maar een hedonistisch leventje. Evenzeer beklagt een jonge dertiger zich dat hij op feestjes wordt besprongen door single vrouwen. Hij zoekt nu juist de combinatie liefde en seks.

Bevrijde seks?

Op de Vrouwensynode werd op de vragenlijsten die ik uitdeelde steeds ingevuld dat seks relationeel moet zijn. Dat het gaat om liefde, genegenheid en intimiteit als basis voor seks. Dat het draait om respect en grenzen voor mijzelf en de ander. Dat seks een spel kan zijn van geven en nemen, waarbij vrouwen zichzelf ook als actrices kunnen gedragen. Dat er ook acceptatie en relativering kan zijn van niet ideale seks. Seks dient een gebeurtenis te zijn die ontspant en plezier geeft, en genot. Genieten en intimiteit zijn daarbij kernwoorden. In een relatie met gevoel voor elkaar.

Het wordt tijd om een nieuwe balans te zoeken.

Waar het om gaat is dat we weer bij onszelf komen. Iets beleven dat op dat moment uniek is. Vanuit onze authenticiteit. Niet aangeleerd of opgedrongen van buitenaf. Of dat nu de commercie of de kerk is. Terugkeren naar ons eigen gevoel. Daarop vertrouwen. Een ander daarin laten delen. Plezier geven en nemen, dus delen. Gezamenlijkheid beleven, en verder al die grondwoorden als respect, recht doen, liefde, trouw. Aan jezelf en dus aan een ander. Natuurlijk betekent seks ook altijd risico. Er kan afwijzing zijn, verschillende behoeftes, andere verwachtingen of verlangens, gemankeerde relaties, gebrek aan fantasie, gemis, verdriet, pijn.

Theologisch betekent bij onszelf komen ook dat wij vrouwen onszelf, ook in onze lichamelijke kunnen zien en beleven als beeld van God. Een God die zich in Oude en Nieuwe Testament presenteert in lichamelijke beelden. Met handen, ogen, ingewanden, een hart en al. Misschien is het wel ons probleem dat wij zo door het hellenisme beïnvloed zijn dat het ons moeite kost ons een god zo lichamenlijk voor te stellen. Een al te hellenistische uitleg van de brieven van Paulus heeft een onderscheid gemaakt tussen lichaam en geest, waarbij de geest het hogere voorstelt. Zijn beeld van de gemeente van Jezus als lichaam, waarbij hij allerlei delen benoemd, inclusief de geslachtsdelen, zou ons juist op andere gedachten kunnen brengen. Naar mijn mening neemt Paulus juist het lichaam van zijn

gemeenteleden zo serieus dat hij aangeeft dat dat tot heil en tot onheil kan worden gebruikt. Daarvoor geeft hij, wellicht naar aanleiding van aan hem gestelde vragen, aanwijzingen in een aantal van zijn brieven.

Zonder nu meteen te vervallen in Dan Brown-achtige speculaties over het seksuele leven van Jezus moeten we er onbevangen van uitgaan dat hij een normaal mens was met alle lichamelijke belevingen die daarbij aan de orde kunnen zijn. Dat de evangeliën daarover niet veel loslaten zegt helemaal niets. Zij selecteren in wat zij willen vertellen.

Onze seksualiteit reikt ons een specifiek communicatiemiddel aan. Daarmee kunnen we onszelf en anderen bereiken en een plezier doen. Vrouwen zouden daarover weer meer met elkaar moeten gaan praten. Waar ligt ons plezier en ons verlangen en waar liggen onze grenzen? Maar *hoe* moeten we gaan praten over onze seksualiteit, onze beleving en ervaringen? Al in de boeken van de jaren zeventig wordt dit aan de orde gesteld. Schuttingtaal werd als manlijk taalgebruik gezien. Dat vrouwen geen echte taal hadden voor hun seksualiteit zei wel iets over de mate waarin hun seksualiteit niet van hen was, en hun beleving werd gedictéerd. Een van de nieuwigheden uit die tijd: spreken van een orgasme *maken* in plaats van een orgasme krijgen. Want vrouwen ontdekten zichzelf als seksuele wezens die zelf actief aan hun verlangens vorm konden geven. En vonden daarmee ook een eigen taal uit. Ook die lijkt inmiddels vergeten.

Laten vrouwen het voortouw nemen en weer het eigen perspectief veroveren. Wat willen wij vrouwen zelf? Kunnen we ons nog loszingen van de heersende beelden? Onderkennen we de groepsdwang waaraan je je ongemerkt meer of minder onderwerpt? Kunnen vrouwen met elkaar in gesprek gaan over hun seksuele beleving en verlangens om zo zichzelf te bevrijden van opgelegde beelden? De strijd aangaan met commercialisering die ook in ons bed is doorgedrongen. Ook om jongeren aan te moedigen hun eigen authentieke weg te gaan. Laten we recht doen aan de verschillen tussen mensen, aan de verschillen tussen vrouwen. In verlangen, gevoel en lichamelijke sensatie. Aan hetero en homo beleving. Laten we recht doen aan verschil in lust, in verlangen, in erotische creativiteit. En laten we daar van genieten!

Jeannette M. Deenik-Moolhuizen, medewerkster VPSG voor het driejarige project
Dwarliggen. Speurtocht naar heilzame seksualiteit.

Literatuur:

Ariel Levy. *Female Chauvinist Pigs. De opkomst van de bimbocultuur.* Amsterdam. 2007.

Ariane Amsberg. *Wat vinden vrouwen zelf van seks.* Amsterdam. 1978.

Anja Meulenbelt, Ariane Amsberg, e.a. *Voor onszelf. Vanuit vrouwen bekeken: lijf en*